

Beslut för bildande av naturreservatet Järnbäcken

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Järnbäcken
NVR-id:	2052961
Natura 2000:	Sundmyren Åflo SE0720470
Kommun:	Krokom
Län:	Jämtland
Lägesbeskrivning:	Cirka 4 kilometer västnordväst om Kaxås, Offerdal
Centrumkoordinater:	N:7042750 E:439500 (SWEREF99 TM)
Fastigheter:	Del av Offerdals Nygården 1:25 samt del av Åflo 1:27, 1:4, 1:6 och 1:7
Markägare:	Enskilda
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal:	Cirka 131 hektar, varav 41,8 hektar är produktiv skog och 44,3 hektar är öppen våtmark

Violett guldvinge (*Lycaena helle*)
Foto: Artdatabanken

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	3
Beskrivning av området	4
Föreskrifter	6
Undantag från föreskrifterna.....	8
Skötselplan	9
Redogörelse för ärendet	9
Ärendets beredning.....	9
Synpunkter på förslaget till beslut	9
Länsstyrelsens bedömning	10
Bedömning och motivering	10
Naturvärdesinventeringar	14
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	14
Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster	15
Konsekvensutredning	16
Upplysningar	16
Bilagor	18

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Järnbäcken**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets kalkpåverkade och artrika livsmiljöer, främst i form av kalkbarrskog, rikkärr och ängsmark, samt naturskogar och andra ingående naturmiljöer, med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet är dessutom att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att en del av området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Syftet förväntas nås genom att våtmarkerna och skogen, med dess flora och fauna, i huvudsak får utvecklas fritt. Detta i kombination med småskalig naturvårdsbränning i brandpräglad tallskog, småskaliga åtgärder för att gynna kalkbarrskogens naturvärden samt röjning och slåtter av tidigare hävdade rikkärr. Vid behov läggs förekommande diken igen. I den östliga delen av naturreservatet nås syftet även genom restaurering av igenväxt ängs- och betesmark, slåtter och beteshävd av naturliga fodermarker samt genom bete i omgivande kalkbarrskog och rikkärr.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Kalkgräsmarker med hävdpåverkad ängsmark, med mycket rik och skyddsvärd flora och fauna.
- Brunmossdominerade rikkärr med naturlig hydrologi och en kalkpåverkad rik vegetation.
- Kalkbarrskog, såväl gran- som talldominerad, med kalkgynnade växter och svampar.
- Naturskogsartad barrskog, såväl gran- som talldominerad, med god förekomst av gamla träd och död ved.
- Naturskogsförekommande naturvårdsarter inom artgrupperna bark- och vedlevande svampar och lavar samt mossor, insekter, marklevande svampar och naturskogsgynnade hålhäckande fåglar.

- Naturliga vattendrag med ett meandrande lopp och årstidsvariationer i vattenflödet samt en mångfald av kärlväxter och insekter som gynnas av tidvis översvämning och markstörning i strandzonen.
- Natura 2000-naturtyper: höglänta slätterängar (6520), rikkärr (7230) och taiga (9010).
- Natura 2000-arter: violett guldvinge (4038).

Beskrivning av området

Naturreseptatet Järnbäcken är beläget omkring fyra kilometer västnordväst om Kaxås i Krokoms kommun. Området är cirka 131 hektar stort och höjden sträcker sig från 445 meter över havet i områdets nordostliga delar till omkring 370 meter över havet nere vid Järnbäckens utlopp från naturreseptatets sydöstra del. Naturreseptatet utgörs av en mosaik av trädbevuxna våtmarker, öppna våtmarker, sumpskog, skogbevuxen fastmark och vattendrag. I områdets östligaste del förekommer även kulturmark i form av naturbetes- och slätterpräglad ängsmark. Terrängen karaktäriseras av den från väst till öst rinnande Järnbäcken och dess många tillflöden. I västra delen av området rinner Järnbäcken långsamt med ett meandrande lopp medan den i öster har skurit ner djupare och har ett snabbare flöde. Berggrunden utgörs av en blandning av gråvacka, lerskiffer och kalksten. Jordarten består främst av berg, med ett tunt jordskikt ovanpå, torv samt mindre inslag av morän och isälvsediment.

Våtmark

Området utgörs till stora delar av ett långsmalt och flikigt våtmarkssystem som följer Järnbäcken och dess tillflöden. Våtmarken är variationsrik med en blandning av blötare och torrare delar, öppna och trädbevuxna delar samt med en blandning av kalkpåverkade brunmossedominerade rikkärr och våtmark av mer intermediär karaktär. En del inslag av små vattensamlingar förekommer. Träd som växer i våtmarken är främst tall (*Pinus sylvestris*). Typiskt för våtmarksområdet är de många och ofta tätt förekommande skogsbyrnmiljöerna som ger ett vindskyddat lokalklimat med relativt stabil luftfuktighet. Fältvegetationen i våtmarkerna domineras huvudsakligen av blåtåtel (*Molinia caerulea*). Våtmarkerna har, främst i den östra delen av naturreseptatet, tidigare använts för slätter. Våtmarkerna har stor naturlighet och är i det närmaste opåverkade av dikning.

Skog

Våtmarken är blandad med, och omges av, skog som till stor del utgörs av flerskiktad naturskog med relativt god kontinuitet av gamla träd och död ved. Skogen utgörs främst av frisk produktiv grannaturskog (*Picea abies*) men även av lågproduktiv skog med senvuxna granar samt gransumpskog. I högre, torrare delar, av området förekommer en del talldominerad naturskog. Lövträdsinslagen utgörs av en del björk (*Betula* spp.) samt enstaka aspar (*Populus tremula*) och sälgar (*Salix caprea*). Även enstaka buskar som en (*Juniperus communis*) och tibast (*Daphne mezereum*) förekommer. Skogsmarken utgörs delvis av kalkbarrskog. Kalkgranskogen är mest framträdande i fuktiga till blöta miljöer

men förekommer även på frisk mark. På mindre delar, främst i en sydvänd sluttning ner mot Järnbäcken i den nordvästra delen av området, finns den ovanliga skogstypen kalktallskog. På en smal ås, som korsar området i nordsydlig riktning, växer gammal åstallskog som även den är en ovanlig skogstyp.

Naturskogen är främst präglad av intern beståndsdynamik, där gamla träd dör och faller och nya växer upp, men bitvis även av utmarksbete. I den torrare, mer talldominerade skogen, förekommer enstaka brandspår. Förekomsten av gamla träd är god inom nästan hela området och det finns relativt gott om både stående och liggande död ved, främst granved, i olika nedbrytningsstadier. Medelåldern på beståndsnivå är omkring 190 år. Fältskiktet utgörs främst av blåbär (*Vaccinium myrtillus*) men i kalkgranskogen dominerar örter. I vissa träd finns spår av hackspettar.

Äng- och naturbetesmarker

I områdets östligaste del, längs sydsluttningen ner mot Järnbäcken, finns en mycket artrik slätteräng och naturbetesmark som består av naturtyperna kalkgräsmark och orkidérik kalkgräsmark. Kalkgräsmarkerna ligger i en delvis brant sluttning med mestadels frisk mark och bitvis förekommer rikligt med enbuskar, björk och sten. I den öppna delen av kalkgräsmarken har slätter återupptagits och skett i ojämna intervaller från omkring 2010, men tidvis har slätten skett årligen. Sen början på 2020-talet har den öppna kalkgräsmarken hägnats in tillsammans med närliggande busk- och trädklädd kalkgräsmark och betats vissa år. När ängen inte kan betas slås den istället. I kalkgräsmarkerna finns ett rikt inslag av kalkängsvegetation. Bland annat har de starkt hotade arterna brunkulla (*Gymnadenia nigra*) och fältgentiana (*Gentianella campestris* subsp. *campestris*) registrerats tillsammans med den ovanliga ängssvampen blårödling (*Entoloma bloxamii* s.lat). I närområdet norr och väster om ängsmarken finns spår av utmarksbete i skog och våtmark samt av slätter i våtmark. Spåren utgörs främst av hävdgynnad flora samt en viss igenväxning i brist på hävd.

Naturvårdsarter

En del indikatorarter för kalkrika och/eller hävdade våtmarker har registrerats i området. Bland dessa förekommer till exempel fjällskära (*Saussurea alpina*) och dvärglumner (*Selaginella selaginoides*) samt orkidéerna ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*) och tvåblad (*Neottia ovata*). I skogen har en del rödlistade arter som garnlav (*Alectoria sarmentosa*), harticka (*Pellaporus leporinus*) och gammelgransskål (*Pseudographis pinicola*) påträffats. På den öppna kalkgräsmarken har ett flertal ängsmarksarter som vill ha öppen, solbelyst, kalkrik och/eller hävdad mark, registrerats. Bland dessa förekommer rödlistade arter som till exempel kärlväxterna brunkulla, fältgentiana och nordlåsbräken (*Botrychium boreale*) samt svamparna lädervaxskivling (*Cuphophyllum russocoriaceus*) och mjölrödskivling (*Entoloma prunuloides*). Vissa av arterna lever fortfarande kvar även i de delar av kalkgräsmarkerna som med åren växt igen och blivit busk- och trädklädda.

Den starkt hotade fjärilen violett guldvinge (*Lycaena helle*) lever på rikkärren och på ängsmarken och flyger även i skogsgläntor och öppnare delar av den igenväxta

kalkgräsmarken. Fjärilens värdväxt, ormrot (*Bistorta vivipara*), finns relativt rikligt på rikkärren och i ängsmarken. Ormrot gynnas av både kalk och hävd.

Övrigt

Hela området är påverkat av tidigare fäbodbruk genom slåtter och utmarksbete. En gammal fäbodvall, Höbodarna, gränsar till naturreservatet och fler fäbodar förekommer i närområdet. Spår av hävd finns framförallt genom en slåtter- och betesgynnad flora och delvis igenväxta kalkgräsmarker. Skogen är påverkad av utmarksbete samt en del plock- och dimensionhuggning. En del träd har troligen tagits ner för att användas på närliggande fäbod men en del träd kan också ha använts vid närliggande järnframställningsplatser. Längs naturreservatets gränser förekommer en del hyggen som även sträcker sig en liten bit innanför naturreservatsgränsen. I naturreservatets västra del, relativt nära där Jonkerrönningsbäcken och Järnbäcken rinner ihop, finns en till järnframställning tillhörande fornlämning i form av blästbrukslämning med slagg och slaggvarp.

Skötsel av området framgår i skötselplanen, bilaga 4. Artförteckning finns i bilaga 5.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro eller spång,
2. utöka befintlig byggnad eller anläggning,
3. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
4. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
5. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
6. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
7. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
8. införa för området främmande växt- eller djurart,

9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringssämnen,
10. placera ut saltstenar i anslutning till källor och fuktig-blöt mark,
11. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

12. rensa diken,
13. riva bäverdammar.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktats tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktats tåla att följande anordningar anläggs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisning,
2. uppsättning och underhåll av informationstavla vid plats markerad på karta, bilaga 1,
3. underhåll av körväg markerad på karta, bilaga 1, inklusive lägga ut spänger,
4. hydrologisk återställning av dikespåverkad mark inom hela naturreservatet, inklusive fällning av träd, grävning och annat som kan behöva göras för att genomföra hydrologisk återställning,
5. slätter av tidigare hävdade rikkärr inom hela naturreservatet, inklusive avveckling av träd och buskar av igenväxningskaraktär,
6. restaurering av ängsmark samt slätter, beteshävd och småskalig naturvårdsbränning inom område markerat på karta, bilaga 1, inklusive avveckling av träd och buskar av igenväxningskaraktär samt uppförande av de anordningar som behövs vid beteshävd,
7. bete av äldre kulturmark och i tidigare beteshävdad skog och våtmark inom område markerat på karta, bilaga 1, inklusive utglesning av träd- och buskskikt, kvistning eller bortförande av fallna träd, uppförande av de anordningar som behövs vid beteshävd samt annat som kan behöva göras för att genomföra åtgärderna,
8. småskalig markstörning genom bränning eller mekaniska metoder i områden med kalktallskog och åstallskog, markerade på karta bilaga 1, inklusive anläggande av mineraljordssträngar för brandavgränsning, mindre utglesning av träd- och buskskikt samt annat som kan behöva göras för att kunna genomföra åtgärder,
9. borttagning av främmande arter genom mekaniska metoder,
10. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte,
11. begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda grova granar ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda tunna granar och färskt angripna träd kan transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden hotas eller om möjligheter till prioriterade skötselåtgärder påtagligt störs.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva upp växter, plocka ris, mossor, lavar och vedlevande svampar eller på annat sätt samla in arter av alla slag annat än plocka blommor, bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära, eller flyga drönare nära, rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
3. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,
4. elda, annat än med medhavd ved,
5. införa och/eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
6. framföra motordrivet fordon i terräng.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs, inklusive att framföra motordrivet fordon och arbetsmaskiner i terräng, för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) att bedriva renskötsel i enlighet med gällande lagstiftning,
- c) att framföra motordrivet fordon i räddningstjänst, vid sjukfall samt vid polisiära ärenden,
- d) att framföra motordrivet fordon vid efterbevakning efter brand,
- e) länsstyrelse och kommunala tjänstepersoner att om nödvändigt framföra motordrivet fordon,
- f) jakt enligt Jaktlag (1987:259)
- g) den Länsstyrelsen uppdrar åt att utan hinder inventera djur samt jaga med stöd av myndighetsbeslut om skyddsjakt som skett med stöd av jaktförordningen, inklusive köra med motorfordon,
- h) fiske enligt gällande lagar och bestämmelser,
- i) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt,
- j) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med lättare terränggående motorfordon (<450kg), där fordon, hastighet och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- k) röjning av buskar och mindre träd i syfte att upprätthålla rågångar mellan fastigheter,
- l) att framföra motordrivet fordon längs befintlig körväg markerad på karta, bilaga 1, inklusive enklare underhåll genom att med dittransporterad sten fylla igen hål, röja grenar och yngre träd som stör framkomligheten, kapa och flytta träd som fallit eller är på väg att falla över vägen till sidan om vägen samt rensning av befintliga vägdiken,
- m) normalt underhåll av befintliga vägar markerade på karta, bilaga 1, innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 3,

Efter tillstånd från Länsstyrelsen ska A och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

- n) slätter eller beteshävd av tidigare hävdad mark, inklusive åtgärder för att underlätta genomförandet av hävden,
- o) uppförande av jaktorn på ny plats,
- p) röjning av buskar och mindre träd i anslutning till jaktpass i syfte att upprätthålla befintliga siktgator i skog,
- q) skötsel av forn- eller kulturlämning,
- r) genomförande av vetenskapliga undersökningar som innefattar insamling av arter eller har annan påverkan på naturmiljön.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

År 2008 fältinventerades delar av området av Länsstyrelsen inom arbete med Natura 2000 och 2013 pekades området ut inom Anspråk Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI, Sites of Community Importance).

År 2016-2017 förde Länsstyrelsen och markägare en dialog angående möjligheterna att bilda naturreservat i området och 2017 genomförde Länsstyrelsen i Jämtlands län naturvärdesinventeringar i både skog och på våtmarker i hela området. År 2019 beslöt Länsstyrelsen att föreslå att Järnbäcken skulle få formellt skydd som naturreservat. Förslaget godkännades av Naturvårdsverket år 2020 och efter flera gränsändringar i dialog med markägare kunde Skogsstyrelsen påbörja uppdraget att mäta in områdets gränser. Efter ytterligare gränsändring färdigställdes uppdraget år 2023.

Uppdragen att värdera objekt och sköta förhandlingar har utförts av auktoriserade konsultfirmor. Värderingarna och förhandlingarna avslutades 2022 då överenskommelser om intrångsersättning med berörda markägare var klara.

Under 2024 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Totalt inkom sju yttranden till Länsstyrelsen, varav fyra med synpunkter och ett med önskemål.

Krokoms kommun har i ett yttrande framfört standpunkten att kommunen generellt är emot inrättande av naturreservat där produktiv skogsmark berörs.

Synpunkter inkom från Sveriges geologiska undersökning (SGU) om att det tydligt bör framgå av reservatsföreskrifterna att undersökning och kartläggning av malmpotentiella områden samt inventering av mineralfyndigheter ska tillåtas när den utförs av statlig myndighet. SGU anser att ett undantag från föreskrifterna bör finnas. Undantaget som SGU föreslår innebär ett generellt undantag för en verksamhet som inte rymms inom syftet för naturreservatsbildningen. Syftet med naturreservatet är att ge ett långsiktigt skydd av området. Föreskrifterna ska återspegla syftet samt det allmänna intresset att bevara området. Att besluta om ett generellt undantag på det sätt SGU föreslår är inte möjligt inom Länsstyrelsens föreskriftsrätt. Föreskrifter om att tillåta en verksamhet som strider mot syftet med naturreservatet kan alltså inte meddelas. Möjlighet att söka dispens från reservatsföreskrifterna finns om behov uppstår.

Synpunkter inkom även från Svenska Samernas Riksförbund (SSR) som erinrar SSR att det är av stor vikt att Länsstyrelsen beaktar vad berörd sameby framför i remisshanteringen, såväl vad gäller reservatsbeslut som skötselplan. Berörda samebyar har fått förslag till beslut och skötselplan skickat till sig men inga synpunkter har inkommit.

Sametinget inkom med generella synpunkter om bland annat samernas traditionella kunskap, det samiska kulturarvet samt om samiska nyttjandet av land och vatten.

Naturskyddsföreningen i Krokoms krets inkom med önskemål om att en av Skogsstyrelsen biotopskyddad kalkbarrskog som är belägen nordnordost om naturreservatet Järnbäckens sydöstra del ska ingå i naturreservatet. Naturskyddsföreningen framhåller att ett naturreservat med både Järnbäcken och kalkbarrskogen med biotopskydd skulle kunna locka fler besökare och ge utbildning om områdenas unika naturvärden. Länsstyrelsen håller med om att det skulle vara fördelaktigt i bildningssyfte men kan inte prioritera att ta med området med biotopskydd i naturreservatet då biotopskyddsområdet redan är skyddat från skogsbruk.

Länsstyrelsens bedömning

Bedömning och motivering

Området är variationsrikt och utgörs av en mosaik av trädbevuxna och öppna våtmarker, sumpskog, skogbevuxen fastmark, kalkgräsmarker och vattendrag. Området har höga till mycket höga naturvärden knutna till kalkrik berggrund och jordmån och därigenom till naturtyperna rikkärr, kalkbarrskog och kalkgräsmarker. Naturvärdena är även knutna till markfukt, rörligt markvatten, meandrande vattendrag, grannaturskog, gammal gransumpskog, kontinuitetsskog, åtallskog, gamla träd, senvuxna träd, död ved samt till biologiskt kulturarv knutet till tidigare utmarksbete och slätter. Mångfalden av naturtyper erbjuder många

värdefulla livsmiljöer vilket gynnar ett brett spektrum av arter. Den kalkrika marken ger även livsmiljöer för specialiserade kalkgynnade och kalkkrävande arter och därmed till kalkbarrskogens, rikkärrens och kalkgräsmarkernas värdefulla naturvärdaarter. Variationerna i området ger också objektet mycket höga morfologiska värden och bitvis värdefulla hydrologiska förhållanden.

Framträdande naturvärden inom området utgörs av en population av den starkt hotade fjärilen violett guldvinge samt populationer av de starkt hotade kärlväxterna brunkulla och fältgentiana. Violett guldvinge behöver blomrika marker med god tillgång till den kalk- och hävdgynnade värdväxten ormröt samt rörligt marknära grundvatten, öppna rikkärr, ängsmarker och skyddande skogsbrynsmiljöer med solinstrålning för att överleva. Brunkulla och fältgentiana är kalkgynnade och beroende av hävd genom slåtter eller bete på för att klara sig.

Våtmarken i området sträcker sig längs Järnbäcken och är till största delen hydrologiskt opåverkad av dikning. Stora delar av våtmarkerna hyser utpräglade rikkärr. Kärren är variationsrika med blötare och torrare delar samt både med öppna och trädbevuxna partier. Omkring 44 hektar av området utgörs av öppen våtmark. Myrstråket är smalt och flikigt med rikligt av brynmiljöer mot omgivande skogsmark. Dessa brynmiljöer utgör en värdefull struktur för rikkärrens karaktär och är troligen en förutsättning för att den violetta guldvingen ska ha god bevarandestatus. I kärren har även kalkgynnade orkidéer och mossor registrerats, vilket ger kärret höga botaniska och bryologiska värden. Det relativt stora våtmarkskomplexen kan utgöra en naturlig livsmiljö för många av de arter som lever i våtmark och som kräver eller är gynnade av stora ytor. Stora sammanhängande områden ger ökad ekologisk funktionalitet och bättre spridningsmöjlighet för arter. I närområdet finns fler stora våtmarkskomplex, vilket ytterligare bidrar till ekologisk funktionalitet. Även för fågelfauna, och annan fauna, som trivs i våtmark innebär detta område en god möjlighet att stabilisera och utveckla stora populationer med naturlig täthet.

Skogsmarken i området hyser till stor del goda naturskogsqualiteter och har en lång skoglig kontinuitet med värdefulla naturskogsstrukturer i ett hydrologiskt- och kalkhaltsvarierat område. Delar av skogsmaken utgörs av ört- och svamprik kalkbarrskog. Kalkbarrskog är en skogstyp som Länsstyrelsen i Jämtlands län har ett nationellt såväl som ett internationellt ansvar för att bevara och skogstypen är prioriterad enligt ”Nationell strategi för formellt skydd av skogsmark” från 2017. Då merparten av äldre kalkbarrskogar redan försvunnit i länet på grund av avverkningar är det av stor vikt att utpekade områden får ett formellt skydd. Förekomsterna av ovanlig kalktallskog och åstallskog gör området än mer prioriterat för långsiktigt skydd. I denna typ av skogar förekommer ofta en rik flora av hotade specialiserade mykorhizzabildande svampar. Skogen har historiskt sett påverkats av utmarksbete samt en del mindre ved- och virkesuttag.

Naturskogar med höga naturvärden är av stor vikt rödlistade fåglar som till exempel spillkråka (*Dryocopus martius*), talltita (*Poecile montanus*) och tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*). Spillkråka och talltita, samt tydliga spår efter tretåig hackspett, har observerats i området.

Kalkgräsmarken i östra delen av området har mycket höga bevarandevärden då den hyser en hög artrikedom samt starkt hotade arter som brunkulla, fältgentiana och violett guldvinge. Markerna hyser även rika förekomster av ängssvamp, som till exempel den ovanliga blårödingen. Blårödingen var tidigare klassad som en hotad art (VU, sårbar) men i senaste rödlistan delades arten upp i tre olika arter och hotkategori för dessa tre arter blev då svårbestämd. Troligen är dock alla tre arterna hotade. Ängs- och naturbetesmarker i allmänhet är mycket artrika, ogödslade och hävdade områden som under många år har varit på stark nedgång på grund av att det inte är ekonomiskt lönsamt att driva dessa marker. I den öppna delen av kalkgräsmarken i detta område har slåtter återupptagits och skett i ojämna intervaller från omkring 2010, men tidvis har slåttern skett årligen. Sen början på 2020-talet har den öppna kalkgräsmarken hägnats in tillsammans med närliggande busk- och trädklädd kalkgräsmark och betats. En del av marken restaureras inom Life RestoRED projekt (EU:s finansieringsinstrument för miljö- och klimatåtgärder). Kalkgräsmarkerna är även beläget inom en värdeattrakt för gräsmarker (Kaxås) framtaget inom arbete med grön infrastruktur. I sådana trakter finns en täthet av värdekärnor med djur- och växtliv samt biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer.

Omkring hälften av området, främst våtmarkerna och kalkgräsmarkerna, är utpekade att ingå i Natura 2000-område (Sundmyren Åflo, SE0720470; 66,5 hektar; Art- och habitatdirektivet enligt 4 kap. 1 §), EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska vara generellt prioriterade för formellt skydd (16 §; områdesskyddsförordningen). Området är framförallt utpekade för dess förekomster av violetta guldvingen.

För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. *Detta motiverar till varför Länsstyrelsen har bedömt att området bör förklaras som naturreservat.*

Vidare bedömer Länsstyrelsen att slåtter och bete av våtmark, rikkärr är viktigt för att bibehålla och utveckla biologisk mångfald och det biologiska kulturarvet knutet till tidigare hävd av våtmark.

Länsstyrelsen bedömer även att restaurering genom röjning, bete och slåtter av ängs- och naturbetesmarker, kalkgräsmarkerna, är viktigt för att bibehålla biologisk mångfald och det biologiska kulturarvet. Artrikedomen som kan finnas och delvis finns på kalkgräsmarkerna gör det mycket viktigt att bevara, restaurera och utveckla. På ängsmark kan hundratals kärlväxter samt svampar, lavar, insekter, som till exempel pollinerande humlor, bin och fjärilar samt fåglar och andra djur kan hitta sin typ av miljö. Gemensamt för ängar och betesmarker är att de är beroende av hävd, det vill säga skötsel i form av slåtter eller regelbundet bete för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Restaurering och skötsel av kalkgräsmarken genom röjning, bete och slåtter för att gynna hävdberoende arter samt gallring och röjning för att skapa solbelysta gläntor och bete i en del av den omgivande skogen kommer att gynna de starkt hotade arterna violett guldvinge, brunkulla, fältgentiana och även andra kärlväxtarter, svampar,

insekter och fåglar. Restaurering av platser med förekomst av violett guldvinge har både regional och nationell prioritet. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter har tagits fram för såväl brunkulla, fältgentiana, nordlåsbräken, violett guldvinge och blårödling och naturreservatets långsiktiga förvaltning av ängs- och betesmarkerna går i linje med de föreslagna åtgärderna i ÅGP. Åtgärder i området kommer även att bidra till ökad konnektivitet för gräsmarksarter i större skala.

Därtill bedömer Länsstyrelsen att bete i kalkbarrskogen som ligger i närområdet runt kalkgräsmarkerna bidrar till att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Betet håller skogsmarken öppnare, mer solbelyst och varmare och därmed gynna marklevande mykorrhizabildande svampar, örter och insekter. Vid betet skapar trampet från djuren störning i markskiktet och ger gröningsplatser för svampar och växter samtidigt som trädskiktet hålls glesare och ger möjligheter för att solen når marken. En del av kalkbarrskogen utgörs dessutom av kalktallskog, för vilken Naturvårdsverket har tagit fram ett åtgärdsprogram för att bevara. Naturvärden knutna till kalktallskog och åstallskog kan bevaras och utvecklas genom småskalig bränning av marken för att få bort ris samt en viss utglesning av gran. Detta gynnar tall och naturvårdsarter knutna till tall som till exempel marklevande mykorrhizabildande svampar. Länsstyrelsen gör bedömningen att kalkbarrskogen i området har förutsättningar för att inrymma fler arter av rödlistade kalkgynnade marksvampar. Bland dessa marklevande svampar kan arter som ingår i "Åtgärdsprogrammet för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar" förekomma.

Länsstyrelsen bedömer även att våtmarkernas naturvärden och biologiska mångfald skulle kunna gynnas av hydrologisk återställning av dikespåverkad mark, men att ytterligare utredning krävs för att avgöra om det är en prioriterad åtgärd.

Länsstyrelsen bedömer vidare att ett storskaligt angrepp av granbarkborre riskerar att hota områdets naturvärden och därmed delar av naturreservatets syfte på tre sätt. För det första är de kalkgynnade marksvamparna i området beroende av en obruten kontinuitet av levande barrträd. Skulle en stor del av granarna i området dö hotas även marksvamparnas överlevnad. För det andra kan ett större angrepp skapa en alltför kraftig solinstrålning på marken vilket riskerar att gynna tillväxten av gräs på bekostnad av örter och marksvampar. Slutligen kan ett större angrepp av granbarkborre resultera i så stora mängder liggande död ved att örter och marksvampar istället missgynnas av en alltför kraftig beskuggning av markytan. Sådana angrepp ska därför kunna begränsas genom de åtgärder som beskrivs i föreskrifterna.

Slutligen bedömer Länsstyrelsen att förbud för att framföra motordrivet fordon i terräng är motiverat för att skydda störningskänsliga naturvärdesarter, som till exempel mossor, kärlväxter och mykorrhizabildande kalkgynnade svampar, i främst rikkärr och fuktig kalkbarrskog.

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den

biologiska mångfalden, samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande vattendrag*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

Utöver Länsstyrelsenens egna naturvärdesinventeringar omkring 2008 samt 2017 inom arbetet med bildande av Natura 2000- område och bildande av naturreservat har området även delvis inventerats i avseende på:

- Våtmarker: våtmarks- och rikkärnsinventeringen (Järnbäcksmysen; ID-nr 19D9J04).
- Skog: Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering där en nyckelbiotop registrerades (kalkbarrskog; beteckning N 604-2016) varav cirka 4,8 hektar ligger inom naturreservatet.
- Ängs- och naturbetesmark: Jordbruksverkets Ängs- och betesmarksinventering 2002 och 2020.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Naturreservatet Järnbäcken berörs av riksintressena:

- Kärnområde av riksintresse för rennärning (Njaarke sameby; enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). Riksintresset gäller särskilt viktigt vinterbete i hela naturreservatet (område Järpen) samt ett uppsamlingsområde i nordvästra delen av naturreservatet. För att värna riksintresset för rennärning ska särskild hänsyn tas till renbetet vid bildande och förvaltning av naturreservatet Järnbäcken. Att skogsmarken, i och med bildande av naturreservat, undantas från modernt skogsbruk bedöms bidra till att områdets värde för rennärningen bevaras.
- Anspråk Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI) (Sundmyren Åflo; enligt 4 kap. 6 § miljöbalken).

Länsstyrelsen bedömer att bildande av naturreservatet Järnbäcken går väl ihop med dessa riksintressen.

Gällande översiktsplan för Krokoms kommun, antagen 2015, pekar ut området som område av riksintresse för rennärningen. Översiktsplanen visar dock inte området som riksintresse Anspråk Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI) som pekades ut som SCI-område 2013. Vindkraft i Krokoms kommun, Tillägg till Översiktsplan, antagen 2010 och 2011 pekar inte ut området som intressant för vindbruk.

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som är grunden till vår välfärd och livskvalitet. Bildandet av naturreseptatet Järnbäcken har inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. I tabell 1 listas de ekosystemtjänster som långsiktigt bedöms påverkas av naturreseptatsbeslutet.

Att bevara biologisk mångfald i betydelsen av en mångfald av livsmiljöer, arter och gener ger med stor sannolikhet en positiv påverkan på de flesta av ekosystemtjänsterna. Detta eftersom det inte alltid är känt hur arterna interagerar och vilka arter som kan vara nyckelarter eller hörnstenar i att upprätthålla de funktionella ekosystem som ligger till grund för ekosystemtjänster. Biologisk mångfald finns endast med under kategori ”Stödande” i tabell 1 men får ses som en viktig del av alla kategorier.

Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljö kvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster såsom till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan till exempel virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord.

Tabell 1. Bildandet av naturreseptatets långsiktiga effekt på ekosystemtjänster där P står för en överlag positiv effekt och N står för en överlag negativ effekt på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
Stödande	Primärproduktion där växter och bakterier omvandlar oorganiska ämnen till organiska ämnen.	P
	Biologisk mångfald inklusive bevarande av livsmiljöer, hotade arter och andra arter samt genpooler.	P
	Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter med olika funktioner under alla stadier av individernas livscykel.	P
Reglerande & bevarande	Biologisk städning, inklusive vattenrening, samt återföring av mineraler och näringsämnen via mikroorganismer, svampar, växter, djur och alger.	P
	Global klimatreglering genom kolbindning, det vill säga upptag av koldioxid, utförd av växter.	P
	Lokal klimatreglering genom skogars, växters och vattnets reglering av mikroklimat, temperatur och luftfuktighet.	P
	Pollinering och fröspridning via insekter, fåglar och andra djur.	P
Försörjande	Virke.	N
	Jakt, bär- och svamplockning samt renskötsel.	P
Kulturella	Uppskattning av naturen av etiska skäl och som inspirationskälla samt ett naturarv för att bevara naturens egenvärden för framtida generationer.	P
	Estetiska värden där egenskaper hos naturmiljöer möjliggör estetiska naturupplevelser.	P
	Områden som resurs för forskning, utbildning och mänsklig interaktion med naturen.	P

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsrämsiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Marita Ljung. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, funktionschef för naturskydd Annelie Johansson samt handläggare Maria Gylle, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Marita Ljung

Maria Gylle

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Jämtlands tidning, Länstidningen och Östersundsposten. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Detta beslut påverkar inte rätten till renskötsel på annans mark.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

Organiserad verksamhet är tillåten inom naturreservatet, under förutsättningen att själva aktiviteten som bedrivs inte förbjuds i reservatsföreskrifterna och / eller av andra lagar och bestämmelser. Organiserad verksamhet är när en lärare eller ledare för en organisation/företag planerar att genomföra ett arrangemang med deltagare enligt förutbestämd plan/färdväg/rutt. Det är organisatörens ansvar att bedöma hur planerade aktiviteter kan komma att påverka naturen och andra utövare, samt känna till naturreservatets föreskrifter och naturvärden, miljöbalkens kunskapskrav samt skyldigheter och försiktighetsmått som följer av allemansrätten. Organisatören kan alltid kontakta Länsstyrelsen för att rådgöra om hur verksamheten bäst kan genomföras inom naturreservatet.

Vid vistelse i naturreservatet är det viktigt att utöver naturreservatets föreskrifter även följa föreskrifter och förbud enligt andra gällande lagar. Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken,
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,
- för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken,
- terrängkörning, inklusive generellt förbud mot barmarkskörning, enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313).

Reservatsföreskrifter med förbud mot att framföra motordrivet fordon i terräng innebär att det alltid är förbjudet med terrängkörning medan förbud mot att framföra motordrivet fordon i terräng på barmark innebär att det är tillåtet att köra på väl snötäckt mark. I de fall då snödjupet är litet eller snön så lös att fordonet kommer i kontakt med marken räknas körningen som barmarkskörning. Observera att även om det står i vissa undantag att terrängkörning är tillåtet i naturreservatet så gäller fortfarande terrängkörningslagen i grunden och för att få köra i terräng inom naturreservatet kan dispens från terrängkörningslagen behövas.

Vid terrängkörning, med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594) samt enligt undantag från föreskrifter ska fordon, färdväg och hastighet väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador.

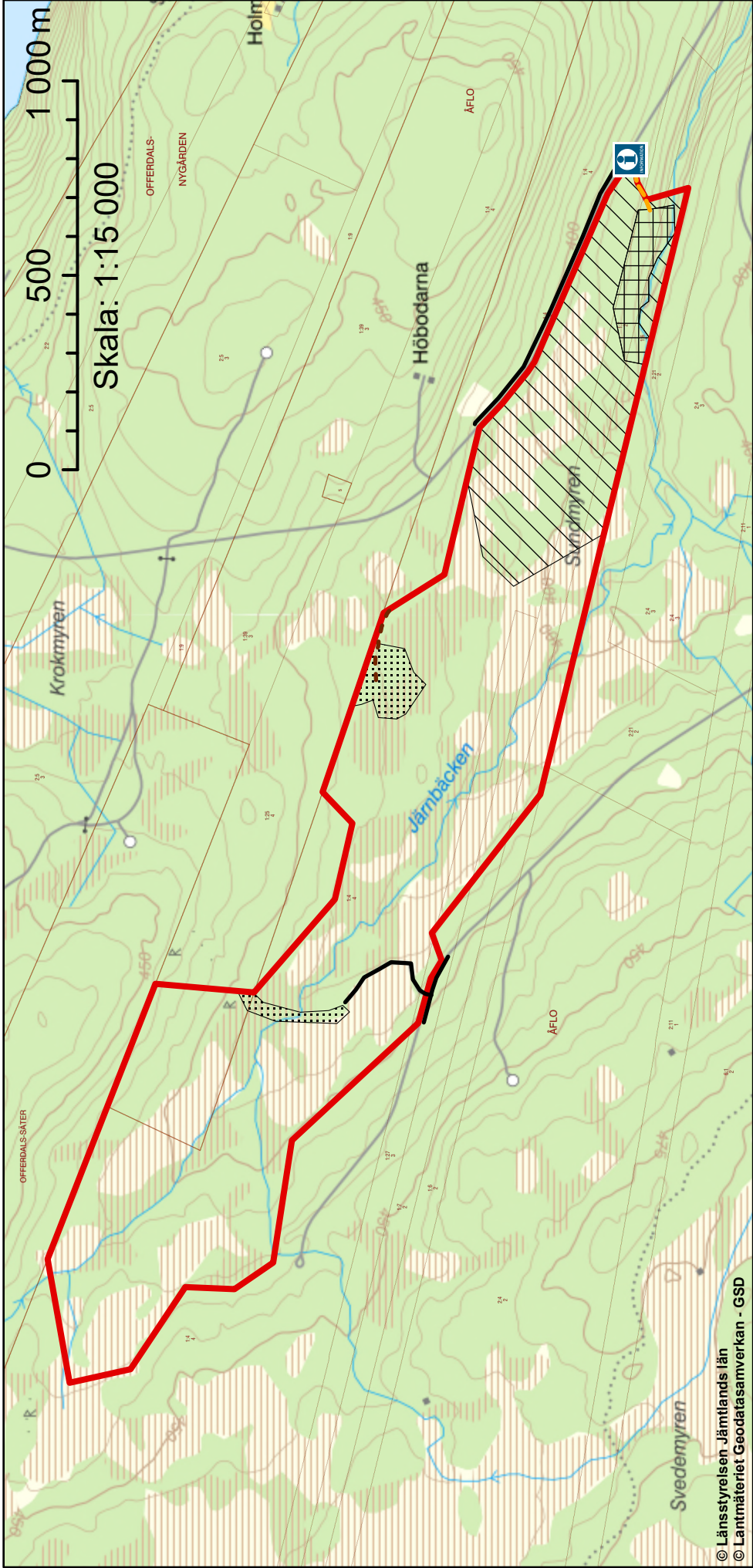
Observera även att föreskrifterna reglerar agerande i naturreservatet men ger i sig inte markägarens tillstånd.

Bilagor

Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
1.		Beslutskarta	Visar naturreservatets gränser samt för vilka olika områden, vägar, med mera som naturreservatets föreskrifter gäller.
2.		Översiktskarta	Visar var i Jämtlands län som naturreservatet ligger
3.		Underhåll av väg	
4.		Skötselplan	
	4a	Skötselplankarta	Skötselplankarta som visar var i naturreservatet den biologiska mångfalden förväntas främjas bäst genom fri utveckling och var den förväntas främjas bäst genom olika typer av skötsel.
5.		Artförteckning	

Naturreseptatet Järnbäcken

Beslutscharta

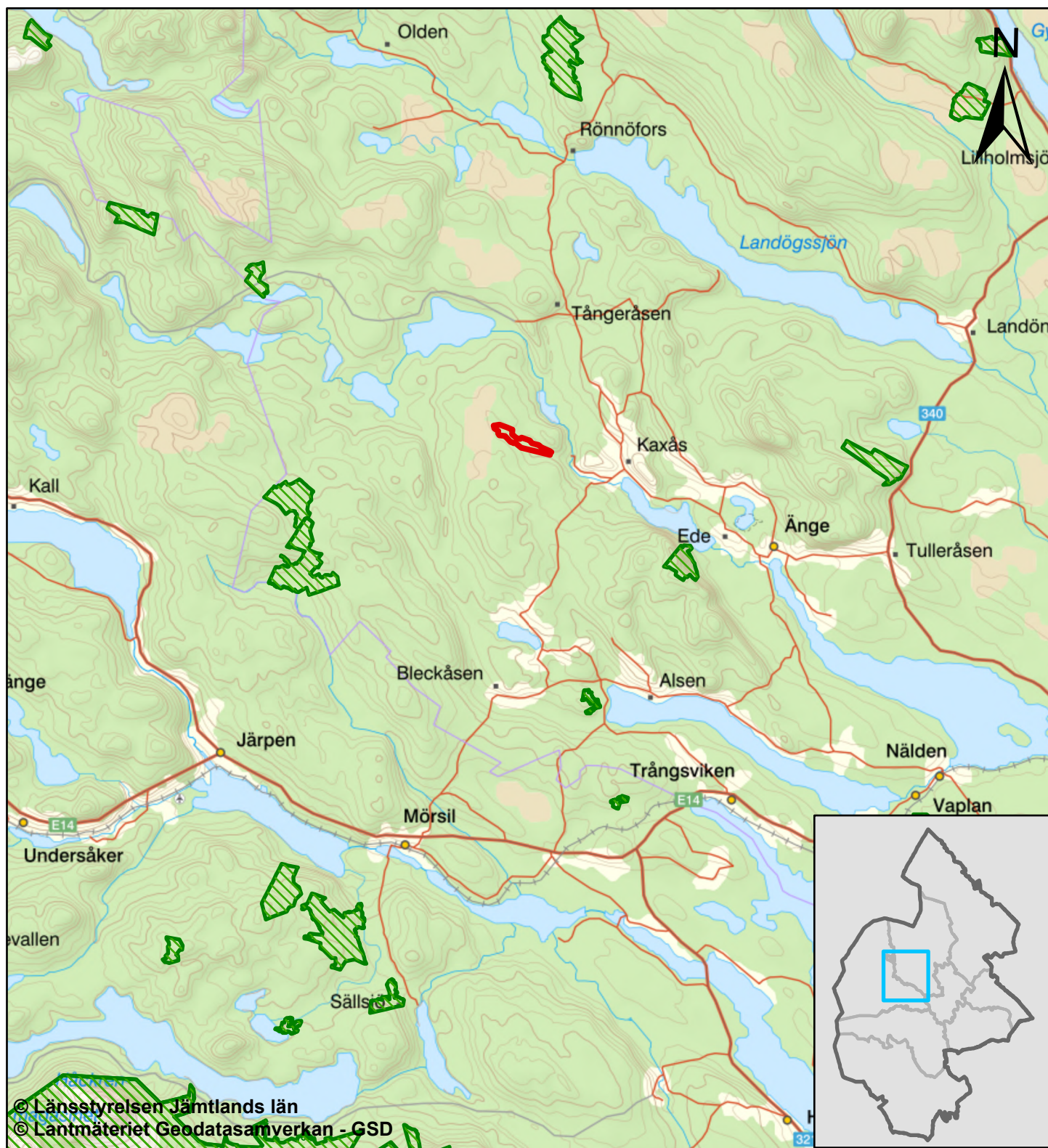

- Gräns för naturreseptatet Järnbäcken
- Informationstavla omfattad av föreskrift B2
- Körväg omfattad av föreskrift B3
- Körväg omfattad av undantag I) från föreskrifter
- Väg omfattad av undantag m) från föreskrifter
- Område omfattad av föreskrift B6
- Område omfattad av föreskrift B7
- Område omfattad av föreskrift B8

Naturreservatet Järnbäcken

Översiktskarta

- Naturreservatet Järnbäcken
- Övriga naturreservat

0 10 20 km
Skala: 1:300 000

Underhåll av väg

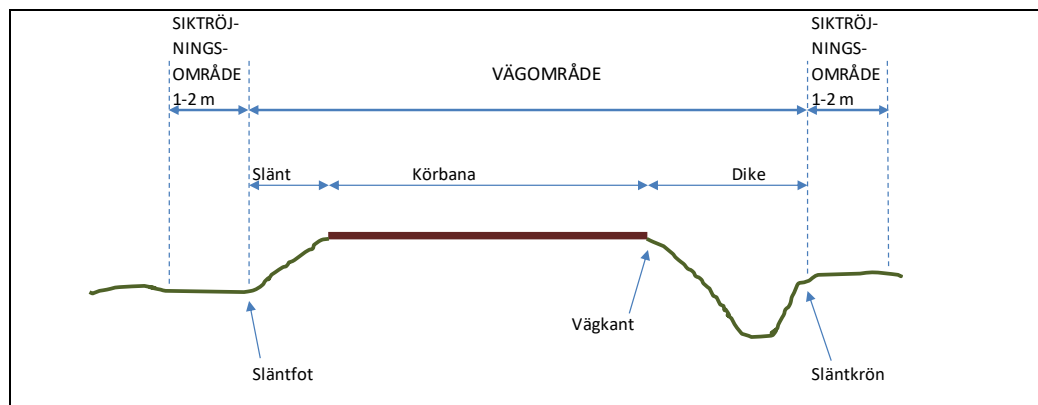
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

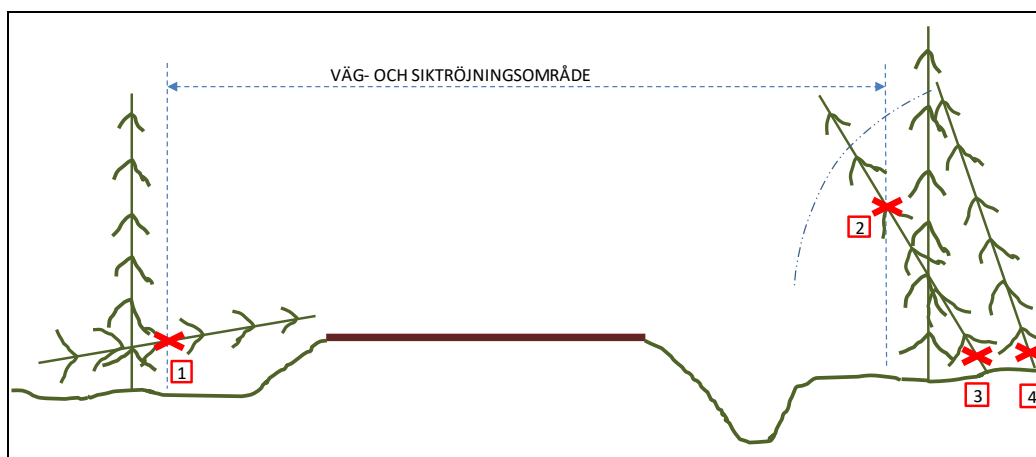
Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länssstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länssstyrelsen.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kantträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.

Skötselplan för naturreservatet Järnbäcken

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning.....	2
Prioriterade bevarandevärden	5
Natura 2000.....	6
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer	6
PLANDEL	8
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	8
Skötselområde A – Öppen och trädbevuxen våtmark samt sumpskog och skogbevuxen fastmark (98,7 hektar).....	8
Skötselområde B – Örtrik betespräglad grandominerad skog och rikkärr (25,7 hektar)	10
Skötselområde C – Äng- och naturbetesmark (3,2 hektar).....	12
Skötselområde D – Tallskog (3,3 hektar)	14
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	15
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	16
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	16
Övriga uppgifter.....	17
Samråd med rennäringsen	17
Bränningsplan.....	17
Uppföljning	17
Tillsyn.....	17
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	17
Källförteckning	17

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets kalkpåverkade och artrika livsmiljöer, främst i form av kalkbarrskog, rikkärr och ängsmark, samt naturskogar och andra ingående naturmiljöer, med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och utvecklas.

Syftet är dessutom att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att en del av området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Syftet förväntas nås genom att våtmarkerna och skogen, med dess flora och fauna, i huvudsak får utvecklas fritt. Detta i kombination med småskalig naturvårdsbränning i brandpräglad tallskog, småskaliga åtgärder för att gynna kalkbarrskogens naturvärden samt röjning och slåtter av tidigare hävdade rikkärr. Vid behov läggs förekommande diken igen. I den östliga delen av naturreservatet nås syftet även genom restaurering av igenväxt ängs- och betesmark, slåtter och beteshävd av naturliga fodermarker samt genom bete i omgivande kalkbarrskog och rikkärr.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Järnbäcken
Län	Jämtland
Kommun	Krokom
Fastigheter	Del av Offerdals Nygården 1:25 samt del av Åflo 1:27, 1:4, 1:6 och 1:7
Markägare	Enskilda
Areal	Cirka 131 hektar, varav 41,8 hektar är produktiv skog och 44,3 hektar är öppen våtmark.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Sundmyren Åflo SE0720470

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet Järnbäcken är beläget omkring fyra kilometer västnordväst om Kaxås i Krokoms kommun. Området är cirka 131 hektar stort och höjden sträcker sig från 445 meter över havet i områdets nordostliga delar till omkring 370 meter över havet nere vid Järnbäckens utlopp från naturreservatets sydöstra del. Järnbäcken har gett naturreservatet dess namn. Naturreservatet utgörs av en mosaik av trädbevuxna våtmarker, öppna våtmarker,

sumpskog, skogbevuxen fastmark och vattendrag. I områdets östligaste del förekommer även kulturmark i form av naturbetes- och slåtterpräglad ängsmark.

Geologiska förhållanden

Naturreservatet är beläget i västra delen av den naturgeografiska regionen Jämtlands kambrosilumråde, vilket innebär att bergarterna bildades av sediment under kambrosilurtiden (kambrium, ordovicium och silur) för cirka 550 - 420 miljoner år sedan. Den naturgeografiska regionen utgör en större sammanhängande region som har sin utsträckning runt Storsjön och vidare västerut förbi Kaxås och norrut förbi Strömsund. Naturgeografin kännetecknas av kalkrik berggrund och stora arealer av kalkbarrskog. Berggrunden i naturreservatet utgörs av en blandning av gråvacka, lerskiffer och kalksten. Jordarten består främst av berg, med ett tunt jordskikt ovanpå, torv samt mindre inslag av morän och isälvsediment. Terrängen i området karaktäriseras av den från väst till öst rinnande Järnbäcken, som gett naturreservatet dess namn, och bäckens många tillflöden. I västra delen av området rinner Järnbäcken långsamt med ett meandrande lopp medan den i öster har skurit ner djupare och har ett snabbare flöde.

Våtmark

Området utgörs till stora delar av ett långsmalt och flikigt våtmarkssystem som följer Järnbäcken och dess tillflöden. Våtmarken är variationsrik med en blandning av blötare och torrare delar, öppna och trädbevuxna delar samt med en blandning av kalkpåverkade brunmossedominerade rikkärr och våtmark av mer intermediär karaktär. En del inslag av små vattensamlingar förekommer. Träd som växer i våtmarken är främst tall (*Pinus sylvestris*). Typiskt för våtmarksområdet är de många och ofta tätt förekommande skogsbrynmiljöerna som ger ett vindskyddat lokalklimat med relativt stabil luftfuktighet. Fältvegetationen i våtmarkerna domineras huvudsakligen av blåtåtel (*Molinia caerulea*). Våtmarkerna har, främst i den östra delen av naturreservatet, tidigare använts för slåtter. Våtmarkerna har stor naturlighet och är i det närmaste opåverkade av dikning.

Skog

Våtmarken är blandad med, och omges av, skog som till stor del utgörs av flerskiktad naturskog med relativt god kontinuitet av gamla träd och död ved. Skogen utgörs främst av frisk produktiv grannaturskog (*Picea abies*) men även av lågproduktiv skog med senvuxna granar samt gransumpskog. I högre, torrare delar, av området förekommer en del talldominerad naturskog. Lövträdsinslagen utgörs av en del björk (*Betula* spp.) samt enstaka aspar (*Populus tremula*) och sälgar (*Salix caprea*). Även enstaka buskar som en (*Juniperus communis*) och tibast (*Daphne mezereum*) förekommer. Skogsmarken utgörs delvis av kalkbarrskog. Kalkgranskogen är mest framträdande i fuktiga till blöta miljöer men förekommer även på frisk mark. På mindre delar, främst i en sydvänd sluttning ner mot Järnbäcken i den nordvästra delen av området, finns den ovanliga skogstypen kalktallskog. På en smal ås, som korsar området i nordsydlig riktning, växer gammal åstallskog som även den är en ovanlig skogstyp.

Naturskogen är främst präglad av intern beståndsdynamik, där gamla träd dör och faller och nya växer upp, men bitvis även av utmarksbete. I den torrare, mer talldominerade skogen, förekommer enstaka brandspår. Förekomsten av gamla träd är god inom nästan hela området och det finns relativt gott om både stående och liggande död ved, främst granved, i olika nedbrytningsstadier. Medelåldern på beståndsnivå är omkring 190 år. Fältskiktet utgörs främst

av blåbär (*Vaccinium myrtillus*) men i kalkgranskogen dominerar örter. I vissa träd finns spår av hackspettar.

Äng- och naturbetesmarker

I områdets östligaste del, längs sydsluttningen ner mot Järnbäcken, finns en mycket artrik slåtteräng och naturbetesmark som består av naturtyperna kalkgräsmark och orkidérik kalkgräsmark. Kalkgräsmarkerna ligger i en delvis brant sluttning med mestadels frisk mark och bitvis förekommer rikligt med enbuskar, björk och sten. I den öppna delen av kalkgräsmarken har slåtter återupptagits och skett i ojämna intervaller från omkring 2010, men tidvis har slåttern skett årligen. Sen början på 2020-talet har den öppna kalkgräsmarken hägnats in tillsammans med närliggande busk- och trädklädd kalkgräsmark och betats vissa år. När ängen inte kan betas slås den istället. I kalkgräsmarkerna finns ett rikt inslag av kalkängsvegetation. Bland annat har de starkt hotade arterna brunkulla (*Gymnadenia nigra*) och fältgentiana (*Gentianella campestris* subsp. *campestris*) registrerats tillsammans med den ovanliga ängssvampen blårödling (*Entoloma bloxamii* s.lat). I närområdet norr och väster om ängsmarken finns spår av utmarksbete i skog och våtmark samt av slåtter i våtmark. Spåren utgörs främst av hävdgynnad flora samt en viss igenväxning i brist på hävd.

Den starkt hotade fjärilen violett guldvinge (*Lycaena helle*) lever både på rikkärren, i ängsmarken och i öppna gläntor. Fjärilens värdväxt, ormrot (*Bistorta vivipara*), förekommer relativt rikligt på rikkärren och i ängsmarkerna. Ormrot gynnas av både kalk och hävd.

Övrigt

Hela området är påverkat av tidigare fäbodbruk genom slåtter och utmarksbete. Spår av hävd finns framförallt genom en slåtter- och betesgynnad flora och delvis igenväxta kalkgräsmarker. Skogen är påverkad av utmarksbete samt en del plock- och dimensionshuggning. Längs naturreservatets gränser förekommer en del hyggen som även sträcker sig en liten bit innanför naturreservatsgränsen.

Naturvårdsarter

I artförteckningen i bilaga 5 anges de naturvårdsarter som hitintills är funna i naturreservatet Järnbäcken. Naturvårdsarter är enligt ArtDatabanken arter som är extra skyddsvärda, arter som indikerar att ett område har höga naturvärden eller arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Inom begreppet naturvårdsarter återfinns rödlistade arter, fridlysta arter, nyckelarter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter. När det gäller rödlistade arter har totalt 18 arter hitintills observerats inom området. Bland dessa arter är tre starkt hotade (EN) och 15 är missgynnade/nära hotade (NT). Troligen borde blårödling klassas som sårbar (VU) men då den i den senaste rödlistan delades upp i tre olika arter blev hotkategori svårbestämd (NE). Även en hel del indikatorarter för kalkrika marker och/eller hävdgynnade arter har registrerats i naturreservatet. Ingen systematisk artinventering har gjorts i skogsmarken men en del naturvårdsintressanta marksvampar knutna till kalkbarrskog, skulle troligen hittas vid en riktad inventering.

Exempel på arter som registrerats i området är en del indikatorarter för kalkrika och/eller hävdade våtmarker, däribland fjällskära (*Saussurea alpina*) och orkidéerna ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*) och tvåblad (*Neottia ovata*). I skogen har en del rödlistade arter som till exempel garnlav (*Alectoria sarmentosa*) och gammelgransskål (*Pseudographis pinicola*) påträffats. På kalkgräsmarken har ett flertal ängsmarksarter registrerats, bland dessa finns

kärlväxterna brunkulla, fältgentiana och nordlåsbräken (*Botrychium boreale*) samt svamparna lädervaxskivling (*Cuphophyllus russocoriaceus*) och mjölrödskivling (*Entoloma prunuloides*).

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

En gammal fäbod, Höbodarna, alternativt Hövallen, gränsar till naturreservatet och fler fäbodar förekommer i närområdet. Området är påverkat av fäbodbruk genom slåtter och utmarksbete. Spår av hävd finns framförallt genom en slåtter- och betesgynnad flora och kalkgräsmark som delvis växt igen. Skogen i området är påverkad av utmarksbete samt en del plock- och dimensionshuggning. En del träd har troligen tagits ner för att användas på närliggande fäbod men en del träd kan också ha använts vid närliggande järnframställningsplatser. I naturreservatets västra del, relativt nära där Jonkerrönningsbäcken och Järnbäcken rinner ihop, finns en till järnframställning tillhörande fornlämning i form av blästbrukslämning med slagg och slagghvarp (Lämningsnummer L1946:3649). Även en del samiska forn- och/eller kulturlämningar förekommer troligtvis inom området.

Under arbetet med bildandet av naturreservatet har det originella namnet/ordet kammargommoslåten berörts. Då namnet/ordet slutar på ”slåten” är det troligt att det är ett slåtterområde som avses (till exempel kalkgräsmarkerna, någon våtmark eller någon närliggande fäbodvall). Då namnet/ordet är så originellt väljer Länsstyrelsen att ta upp det trots att det är oklart vad som avses.

Rennäring

Området där naturreservatet är beläget ligger inom kärnområde av riksintresse för rennäring i Njaarke sameby (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). Riksintresset gäller särskilt viktigt vinterbete i hela naturreservatet (område Järpen) samt ett uppsamlingsområde i nordvästra delen av naturreservatet. För att värna riksintresset för rennäring ska särskild hänsyn tas till renbetet vid bildande och förvaltning av naturreservatet Järnbäcken. Att skogsmarken, i och med bildande av naturreservat, undantas från modernt skogsbruk bedöms bidra till att områdets värde för rennäringen bevaras. Naturreservatet ligger även inom område för Njaarke samebys vintergrupper samt inom samebyns vinterland, vårvinterland, och trivselland. Naturreservatet är även beläget inom samebyarna Njaarkes och Jøevnevaeries gemensamma totala renbetesområde.

Friluftsliv

Området nyttjas, så vitt Länsstyrelsen känner till, för jakt, fiske samt svamp- och bärplockning. Det kärlväxtrika området kan också vara välbesökt av botanister, naturintresserade i allmänhet samt naturintresserade fotografer. Området är dessutom tämligen lättillgängligt med egen bil då det ligger nära Kaxås.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

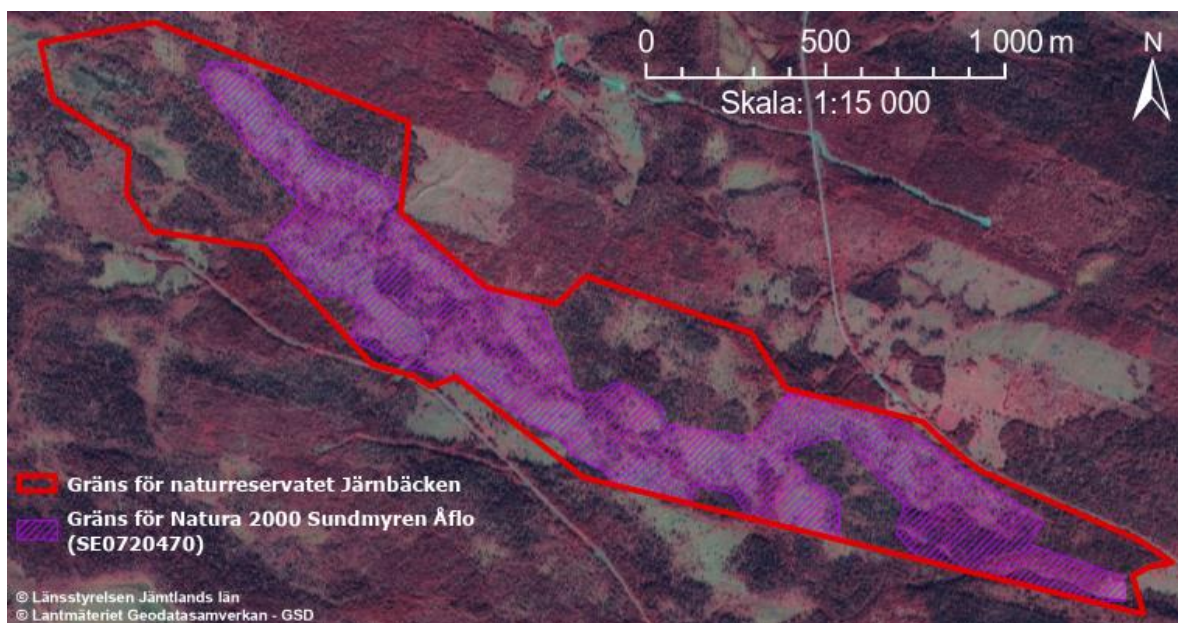
- Kalkgräsmarker med hävdpåverkad ängsmark, med mycket rik och skyddsvärd flora och fauna.
- Brunmossdominerade rikkärr med naturlig hydrologi och en kalkpåverkad rik vegetation.
- Kalkbarrskog, såväl gran- som talldominerad, med kalkgynnade växter och svampar.

- Naturskogsartad barrskog, såväl gran- som talldominerad, med god förekomst av gamla träd och död ved.
- Naturskogsförekommande naturvårdsarter inom artgrupperna bark- och vedlevande svampar och lavar samt mossor, insekter, marklevande svampar och naturskogsgynnade hålhäckande fåglar.
- Naturliga vattendrag med ett meandrande lopp och årstidsvariationer i vattenflödet samt en mångfald av kärlväxter och insekter som gynnas av tidvis översvämning och markstörning i strandzonen.
- Natura 2000-naturtyper: höglänta slåtterängar (6520), rikkärr (7230) och taiga (9010).
- Natura 2000-arter: violett guldvinge (4038).

Natura 2000

Delar av området som omfattas av naturreservatet är utpekade att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet (figur 1). För ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Sundmyren Åflo, SE0720470.

Figur 1. Karta med gränsen för naturreservatet Järnbäcken (131 hektar) samt område som omfattas av Natura 2000 (Sundmyren Åflo; SE0720470; 66,5 hektar).

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat (tabell 1) har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen.

Åtgärdsprogram	Kommentarer
Rikkärr	Naturtypen omfattar en relativt stor andel av naturreservatet. Då röjning av igenväxningsvegetation, myrslåtter och bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats framtagandet av beslut och skötselplan.
Kalktallskog	Naturtypen förekommer inom naturreservatet. Då småskalig markstörning i form av bränning och/eller mekaniska metoder samt viss utglesning av träd- och buskskiktet är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats i framtagandet av beslut och skötselplan.
Violett guldvinge	Violett guldvinge (<i>Lycaena helle</i>) har noterats inom naturreservatet. Då restaurering av ängs- och naturbetesmark, ängs- och myrslåtter samt bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats framtagandet av beslut och skötselplan. Även inventering av arten finns med som förslag i skötselplan. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
Fältgentianor i naturliga fodermarker	Fältgentiana (<i>Gentianella campestris</i> subsp. <i>campestris</i>) har noterats inom naturreservatet. Då restaurering av ängs- och naturbetesmark, ängsslåtter samt bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats framtagandet av beslut och skötselplan. Även inventering av arten finns med som förslag i skötselplan. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
Brunkulla	Brunkulla (<i>Gymnadenia nigra</i>) har noterats inom naturreservatet. Då restaurering av ängs- och naturbetesmark, ängsslåtter samt bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats framtagandet av beslut och skötselplan. Även inventering av arten finns med som förslag i skötselplan. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
Svampar i ängs- och betesmarker	Blårödling (<i>Entoloma bloxamii</i> s.lat). har noterats inom naturreservatet. Då restaurering av ängs- och naturbetesmark, ängsslåtter samt bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats framtagandet av beslut och skötselplan. Även inventering av arten finns med som förslag i skötselplan. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
Låsbräknar	Nordlåsbräken (<i>Botrychium boreale</i>) har noterats inom naturreservatet. Då restaurering av ängs- och naturbetesmark, ängsslåtter samt bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram beaktats framtagandet av beslut och skötselplan. Även inventering av arten finns med som förslag i skötselplan. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
Rödlistade fjälltaggsvampar	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har hitintills noterats i naturreservatet. Då småskalig naturvårdsbränning och bete är en del av skötseln har detta åtgärdsprogram ändå beaktats framtagandet av beslut och skötselplan.
Skalbaggar på nyligen död tall och Skalbaggar på äldre död tallved	Ingen av de utpekade ÅGP-arterna har hitintills noterats i området. Då gamla tallar (<i>Pinus sylvestris</i>) förekommer i området har dessa åtgärdsprogram ändå beaktats i framtagande av beslut och skötselplan.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Området är variationsrikt och utgörs av en mosaik av trädbevuxna och öppna våtmarker, sumpskog, skogbevuxen fastmark, ängs- och naturbetesmarker och vattendrag. Framträdande naturvärden inom området utgörs av en population av den starkt hotade fjärilen violett guldvinge samt populationer av de starkt hotade kärlväxterna brunkulla och fältgentiana.

Naturreservatet har delats in i fyra skötselområden (A-D) där den långsiktiga förvaltningen av områdets naturvärden både skiljer sig åt och överlappar varandra. Skötselområde A utgörs av öppen och trädbevuxen våtmark med inslag av rikkärr samt sumpskog och skogbevuxen fastmark. Skötselområde B består främst av betespräglad barrskog med inslag av kalkbarrskog samt en del våtmark, med inslag rikkärr. Skötselområde C utgörs av kalkgräsmark med ängs- och naturbetesmark och skötselområde D (D1 och D2) utgörs av åstallskog och kalktallskog.

Skötselområde A – Öppen och trädbevuxen våtmark samt sumpskog och skogbevuxen fastmark (98,7 hektar)

Beskrivning

Skötselområde A är cirka 99 hektar stort och utgörs av ett område med ett skogsomgärdat långsmalt och flikigt våtmarkssystem, som följer Järnbäcken och dess tillflöden (figur 2). Skötselområdet har bitvis höga till mycket höga naturvärden knutna till kalkrik berggrund och jordmån och därigenom till naturtyperna rikkärr och kalkbarrskog. Naturvärdena är även knutna till markfukt, rörligt markvatten, meandrande vattendrag, kontinuitetsskog, grannaturskog, gammal gransumpskog, gamla träd, senvuxna träd och död ved och slåtterpräglade våtmarker.

Typiskt för våtmarksområdet är de många och ofta tätt förekommande skogsbrynmiljöerna som ger ett vindskyddat lokalklimat med relativt stabil luftfuktighet. Våtmarkerna utgörs främst av kalkpåverkade brunmossedominerade rikkärr samt en del inslag av våtmark av mer intermediär karaktär. En del ängsnycklar har påträffats i våtmarken. Skogen inom skötselområdet är flerskiktad naturskog med relativt god kontinuitet av gamla träd och död ved. Skogen utgörs främst av frisk produktiv äldre grannaturskog men även av lågproduktiv skog med senvuxna granar, gransumpskog samt inslag av äldre tallskog och barrblandskog. Skogsmarken utgörs delvis av kalkbarrskog. Kalkgranskog är mest framträdande i fuktiga till blöta miljöer men förekommer även på frisk mark. Förekomsten av gamla träd är god inom nästan hela området och det finns relativt gott om både stående och liggande död ved, främst granved, i olika nedbrytningsstadier. Spår av hackspettar förekommer. En del av våtmarken är präglad av tidigare slåtter och naturskogen är främst präglad av intern beståndsdynamik. En del plockhuggning har förekommit men på vissa ställen är skogen nästan helt orörd.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av ett skogsomgärdat långsmalt och flikigt våtmarkssystem med inslag av hävdade rikkärr, olikåldrig grannaturskog och naturliga meandrande vattendrag. Våtmarker, öppna och trädbevuxna rikkärr, sumpskog, skogbevuxen fastmark med inslag av kalkgranskog ska ha rika och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska strukturer

och funktioner. Skötselområdet ska vara fritt från körskadorna och främmande arter samt ha en naturlig hydrologi.

Öppna våtmarker, med en hel del rikkärr, bör vara utan igenväxningsvegetation. Det bör finnas rikliga och stabila populationer av för de i öppna rikkärr typiska arterna inom artgrupperna kalkgynnade och/eller slåttergynnade kärlväxter, mossor, svampar, eventuella snäckor samt insekter. Gynnsamt tillstånd ska råda för violett guldvinge, utpekad i Natura 2000-nätverket, och dess livsmiljö på halvöppna rikkärr med gott om skogsbrynmiljöer.

Skogen ska vara präglad av intern beståndsdynamik, med stor andel gamla träd samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske och tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt genom naturliga processer. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för de i naturgranskogen och kalkbarrskogen typiska arterna inom artgrupperna kalkgynnade kärlväxter, marksvampar och mossor samt vedlevande svampar, lavar, insekter och naturskogsgynnade hålhäckande fåglar.

Arealen med en blandning av naturtyperna öppna och trädbevuxna våtmarker, sumpskog och delvis örtrik naturgranskog ska vara fördelad i det närmaste som nu och tillsammans uppgå till omkring 99 hektar.

Figur 2. Skötselområde A: a) grandominerad skog (*Picea abies*), b) spår av tretåig hackspett (*Pissodes tridactylus*) och c) tall (*Pinus sylvestris*) på våtmark.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling.
- Slåtter av tidigare hävdade rikkärr.
- Hydrologisk återställning.

Skötselåtgärder

- Bevarandemålen för skogsmark, vattendrag och stora delar av våtmarken förväntas nås genom fri utveckling.
- Upprättande av plan för skötsel av öppna rikkärr samt utförande av åtgärder enligt plan, vilket ska innebära röjning av eventuell igenväxningsvegetation och bör innehålla slåtter av de ytor som hävdats historiskt inklusive bortforslande av rester efter röjning och slåtter. Efter röjning bör det dock finnas kvar en hel del små dungar och buskage för smådjurens skull. Slåtter på historiskt hävdade ytor bör ske för att gynna kärlväxter, mossor, snäckor och insekter. En prioritering av områden där slåtter roterande genomförs på rimligt stora ytor bör finnas med i planen. I förberedande syfte bör också i planeringen övervägas vad förändrad vattenföring i området kan innebära gällande möjlighet till slåtter och arternas överlevnad samt även hur längden på stubb med mera bör anpassas.
- Upprättande av plan för regelbunden inventering av violett guldvinge på öppna rikkärr och i skogsbryn samt utförande av inventering enligt plan. Detta för att hävd av rikkärr ska kunna justeras om behov uppstår.
- Inventering av marksvamp i kalkbarrskog.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och främmande djur tas bort/minskas med jakt och/eller fiske.

Dessutom ska följande lägre prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra i skötselområdet:

- Hydrologisk återställning. Återställning ska föregås av inventering av diken och upprättande av plan för igenläggning av eventuella diken där det anses kunna ha positiv effekt på den biologiska mångfalden. Vid behov även återmeandering av utträtad bäck. Åtgärder ska ske enligt upprättad plan. Hydrologisk återställning är enligt föreskrifter tillåten i hela naturreservatet.

Skötselområde B – Örtrik betespräglad grandominerad skog och rikkärr (25,7 hektar)

Beskrivning

Skötselområde B är cirka 26 hektar stort och utgörs av ett område med betespräglad skog och hävdad våtmark (figur 3). Skötselområdet har höga till mycket höga naturvärden knutna till kalkrik berggrund och jordmån och därigenom till naturtyperna rikkärr och kalkbarrskog. Naturvärdena är även knutna till markfukt, rörligt markvatten, gamla barrträd, gamla lövträd, utmarksbete och myrslåtter.

Skogen inom skötselområdet är bitvis flerskiktad naturskog med relativt god kontinuitet av gamla träd och död ved och bitvis betespräglad skog med igenväxningskaraktär och en del gamla träd. Skogsmarken är till stor del kalkgranskog. Våtmarkerna utgörs främst av kalkpåverkade brunmossedominerade rikkärr samt en del inslag av våtmark av mer intermediär karaktär. Våtmarken är tidigare präglad av både slåtter och utmarksbete. En del igenväxningsvegetation förekommer både i skogen och på våtmark och beror troligen på att utmarksbetet upphört.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av luckig betespräglad örtrik grandominerad skog varvat med områden med mer naturskogsprägel samt öppna och trädbevuxna våtmarker. Skötselområdet ska fritt från körskador och främmande arter samt ha en naturlig hydrologi.

Skogens struktur och sammansättning ska vara präglad av bete och luckighet i trädsiktet varvat med naturskog med intern beståndsdynamik. Det ska vara en delvis öppen ljus skog, med solbelysta gläntor och med solljus och solvarm mark för att gynna kalkbarrskogens örter och mykorrhizabildande marksvampar, och delvis mer sluten fuktig skog. Det ska finnas en stor andel gamla träd och inslag av lövträd. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtypen typiska arter inom artgrupperna kalkgynnade och/eller betesgynnade kärlväxter, mykorrhizabildande marksvampar, mossor samt insekter. Det ska även finnas stabila populationer av för naturtypen typiska arter inom artgrupperna vedlevande svampar, lavar och naturskogsgynnade och hålhäckande fåglar.

Figur 3. Skötselområde B: övre raden med grandominerad skog (*Picea abies*) och nedre raden med våtmark.

Öppna våtmarker med rikkärr ska vara fortsatt öppna och utan igenväxningsvegetation. Våtmarkernas glest trädbevuxna partier ska fortsatt ha omkring högst 30 % krontäckning av främst tall och lövträd. De delar av rikkärren som är skogbevuxna med mer än 30 % krontäckning ska fortsatt vara skogbevuxna. Öppna våtmarker och vara präglade av slåtter och/eller bete. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för de i öppna rikkärr typiska arterna inom artgrupperna kalkgynnade och/eller slåtter- och betesgynnade kärlväxter, mossor, svampar, eventuella snäckor samt insekter. Gynnsamt tillstånd ska råda för violett guldvinge, utpekad i Natura 2000-nätverket, och dess livsmiljö på halvöppna rikkärr med gott om skogsbrynmiljöer.

Arealen med en blandning av naturtyperna grannaturskog, örtrik betespräglad grandominerad skog och öppna våtmarker ska vara fördelad ungefär som nu och tillsammans uppgå till omkring 26 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Bete i skog och våtmark, eventuellt i kombination med åtgärder för utglesning av träd- och buskskikt.
- Slåtter av tidigare hävdade rikkärr som alternativ till bete.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för återinförande av ett extensivt bete i området samt åtgärder enligt plan. Betets påverkan på områdets ingående naturvärden ska följas upp så att betet kan anpassas för att vara så gynnsamt som möjligt för naturvärdena
- Upprättande av plan för att bibehålla och tillskapa en något luckigare kalkbarrskog genom småskalig utglesning av yngre träd med låga naturvärden samt åtgärder enligt plan. Detta i syfte att gynna kalkgynnade kärlväxter och mykorrhizabildande svampar samt möjliggöra bete. Luckor skapas med fördel kring lövträdsgupper. I tätare grannaturskog görs ingen utglesning.
- Upprättande av plan för våtmarksslåtter, som kan utföras som alternativ till bete eller i kombination med betesdriften, och åtgärder enligt plan. Åtgärder ska bestå av röjning av igenväxningsvegetation, slåtter av de ytor som hävdats historiskt samt bortforslande av rester efter röjning och slåtter. Efter röjning bör det dock finnas kvar en hel del små dungar och buskage för smådjurens skull. Slåtter på historiskt hävdade ytor bör ske för att gynna kärlväxter, mossor, snäckor och insekter. En prioritering av områden där slåtter roterande genomförs på rimligt stora ytor bör finnas med i planen. I förberedande syfte bör också i planeringen övervägas vad förändrad vattenföring i området kan innebära gällande möjlighet till slåtter och arternas överlevnad samt även hur längden på stubb med mera bör anpassas.
- Upprättande av plan för regelbunden inventering av violett guldvinge på öppna rikkärr och i skogsbryn samt utförande av inventering enligt plan. Detta för att hävd av rikkärr ska kunna justeras om behov uppstår.
- Inventering av marksvamp i kalkbarrskog.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och främmande djur tas bort/minskas med jakt.

Skötselområde C – Kalkgräsmark med ängs- och naturbetesmark (3,2 hektar)

Beskrivning

Skötselområde C är omkring 3,2 hektar stort och utgörs av en både öppen och en delvis igenväxt artrik kalkgräsmark (figur 4). Skötselområdet består mestadels av frisk mark och ligger i en delvis brant sluttning ner mot Järnbäcken. Kalkgräsmarken har inslag av orkidérik kalkgräsmark och ett litet inslag av fuktängar. Det har observerats ett rikt inslag av kalkängsvegetation där bland annat förekommer av de starkt hotade arterna brunkulla och fältgentiana har registrerats tillsammans med den ovanliga ängssvampen blårödling. Andra arter som vill ha öppen, solbelyst, kalkrik och/eller hävdad mark och som har registrerats i området är nordlåsbräken, lädervaxskivling och mjölrödskivling. Violett guldvinge lever på ängen, rikkärren och flyger även i skogsgläntor och öppnare delar av den igenväxta kalkgräsmarken. I den öppna delen av kalkgräsmarken har slåtter återupptagits och skett i

ojämna intervaller från omkring 2010, men tidvis har slåttern skett årligen. Sen början på 2020-talet har den öppna kalkgräsmarken hägnats in tillsammans med närliggande busk- och trädklädd kalkgräsmark och betats vissa år. De igenväxta delarna av kalkgräsmarkerna restaureras inom Life RestoRED projekt (EU:s finansieringsinstrument för miljö- och klimatåtgärder).

Figur 4. Skötselområde C: a) brunkulla (*Gymnadenia nigra*), b) nordlåsbräken (*Botrychium boreale*), c) betes- och slåtteräng på kalkgräsmark, d) stängsling för bete och d) en (*Juniperus communis*) i sluttning ner mot Järnbäcken.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av kulturpräglad ängs- och naturbetesmark. Skötselområdets struktur och sammansättning ska främst utgöras av öppen ängsmark och delvis av ljusöppen gles trädklädd mark där tätheten av träd får vara högst 30 % i krontäckning. Slåtter och bete ska ha en stor betydelse i områdets fortsatta utveckling. Området ska vara fritt från främmande arter och ha den artsammansättning som är naturligt för den kalkrika hävdpräglade kalkgräsmarken. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för

naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna hävdgynnade kärlväxter och svampar samt insekter. Gynnsamt tillstånd ska råda för violett guldvinge, utpekad i Natura 2000-nätverket, och dess livsmiljö. Den sammanlagda arealen kalkgräsmark med ängs- och naturbetesmark ska vara omkring 3,2 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Restaurering av kalkgräsmark.
- Slåtter.
- Bete.
- Naturvårdsbränning.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för fortsatt slåtter och bete i området efter att projektet Life RestoRED tagit slut samt åtgärder enligt plan. Slåtter och bete ska anpassas så att en gynnsam bevarandestatus råder för bland annat förekomst av violett guldvinge, brunkulla, fältgentiana och ängssvampar. Skötselintervaller och skötselintensitet justeras efter behov.
- Delar av ängsmarken naturvårdsbrändes 2021. Om utvärdering visar att bränningen har/hade en positiv påverkan på örter och svampar kan en plan upprättas för naturvårdsbränning och åtgärder utförs enligt plan.
- Upprättande av plan för regelbunden inventering av violett guldvinge, brunkulla, fältgentiana, nordlåsbräken och ängssvampar samt utförande av inventering enligt plan. Detta för att skötseln ska kunna justeras om behov uppstår.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och främmande djur tas bort/minskas med jakt och/eller fiske.

Skötselområde D – Tallskog (3,3 hektar)

Beskrivning

Skötselområde D är cirka 3,3 hektar stort och utgörs av två områden av tallskog. Skötselområdet har höga till mycket höga naturvärden knutna till kalkrik berggrund och jordmån och därigenom delvis till naturtypen kalktallskog (figur 5). Naturvärdena är även knutna till rörligt markvatten, kontinuitetsskog, gamla träd och död ved.

Delområde D1 är omkring 1 hektar och utgörs av den ovanliga naturtypen åstallskog. Ett gammalt rävgryt finns i södra delen av åsen. I norra delen finns en fornlämning.

Delområde D2 är omkring 2,3 hektar och utgörs av den ovanliga naturtypen kalktallskog. Ett fåtal brandspår från en tidigare brand förekommer i skötselområdet.

Figur 5. Skötselområde D:
talldominerad skog (*Pinus sylvestris*).

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av talldominerad barrskog. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av tallskogens typiska strukturer och branden eller annan störning ska ha en viss roll i områdets fortsatta utveckling. I perioder efter bränning alternativt annan störning är en hel del granar och marktäckande ris borta och solens värmande strålar ska nå ned till marken i större utsträckning. Det ska finnas rikliga och stabila populationer av för naturtyperna typiska arter, främst inom artgrupperna kalk- och/eller värmegynnade mykorrhizabildande marksvampar, marklavar, vedsvampar, vedlevande insekter och naturskogsgynnade och hålhäckande fåglar. Arealen för delområde D1 med åstallskog ska vara cirka 1 hektar och arealen för delområde D2 med kalktallskog ska vara cirka 2,3 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Utglesning av träd- och buskskikt.
- Småskalig markstörning.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för utglesning av träd- och buskskikt samt utförande av åtgärder enligt plan vilket kan innebära en viss minskning av granunderväxt.
- Upprättande av plan för småskalig markstörning samt utförande av åtgärder enligt plan vilket kan innebära en viss mild bränning eller mekanisk störning där risväxter minskas.
- Upprättande av plan för inventering av mykorrhizabildande svampar före åtgärder och med lämpliga intervall efter åtgärder samt utförande av enligt plan. Detta för att åtgärder ska kunna utvärderas.
- Vid observation av främmande arter tas växter bort genom mekaniska metoder och djur genom jakt.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Naturreservatet Järnbäcken är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas så vitt Länsstyrelsen känner till för jakt, fiske, svamp- och bärplockning. Det kärlväxtrika området kan också vara välbesökt av botanister, naturintresserade i allmänhet samt naturintresserade fotografer. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och kulturvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett ökat antal besökare. Områdets brist på stigar och friluftslivsanordningar minskar dock sannolikheten för att det sker i någon större omfattning.

Bevarandemål

I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

- Informationstavla för naturreservatet sätts upp vid områdets entré.
- Lägga ut spänger längs körväg markerad på karta, bilaga 4a, i syfte att skydda brunkullorna, som växer vid ingången till ängen, från att bli nedtrampade.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

En översikt av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Järnbäcken finns i tabell 2.

Tabell 2. Sammanfattning av skötselåtgärder som bör genomföras i naturreservatet Järnbäcken samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 2 år	Återkommande vid behov
Hela naturreservatet	Undanröjande av främmande arter	1	Vid behov	Återkommande vid behov
A	Upprättande av plan för hydrologisk återställning, inkl. röjning av igenväxningsveg.	2	Inom 10 år	Engångsåtgärd
A	Åtgärder enligt upprättad plan för hydrologisk återställning	2	Enligt plan	Engångsåtgärd eller tills arbetet är klart
A och B	Upprättande av plan för hävd av öppna våtmarker	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
A och B	Åtgärder enligt upprättad plan för hävd av öppna våtmarker	1	Enligt plan	Enligt plan
A och B	Upprättande av plan för bete	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
A och B	Åtgärder enligt upprättad plan för bete	1	Enligt plan	Enligt plan
A och B	Upprättande av plan för inventering av violett guldvinge samt åtgärder enligt plan	1	Inom 3 år	Enligt plan
A, B och D	Upprättande av plan för inventering av marksvamp samt åtgärder enligt plan	1	Inom 3 år	Enligt plan
C	Upprättande av plan för skötsel av kalkgräsmarker	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd
C	Åtgärder enligt upprättad plan för skötsel av kalkgräsmarker	1	Enligt plan	Enligt plan
C	Upprättande av plan för inventering av violett guldvinge, brunkulla, fältgentiana nordlåsbräken och ängssvampar samt åtgärder enligt plan	1	Inom 3 år	Enligt plan
D	Upprättande av plan för utglesning av träd samt småskalig markstörning	1	Inom 3 år	Engångsåtgärd

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
D	Åtgärder enligt upprättad plan för utglesning av träd samt småskalig markstörning	1	Snarast, enligt bränningsplan	Enligt bränningsplan
Friluftsliv	Uppsättning av informationstavla	1	Inom 1 år	Underhåll vid behov
Friluftsliv	Lägga ut spänger längs körväg	1	Inom 2 år	Underhåll vid behov

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

I samband med planering av stängsling för bete och eventuell bränning ska samråd med Njaarke sameby ske. Området ligger inom kärnområde av riksintresse för särskilt viktigt vinterbete. Samråd ska även ske med Jovnevaerie sameby då det totala renbetesområdet troligen är gemensamt.

Bränningsplan

Syftet med en bränningsplan är bland annat att tydligt redovisa bränningsområdets avgränsning (geografiskt och i terrängen), beskriva kvalitativa mål med bränningen ur naturvärdessynpunkt samt att tydliggöra bränningens planering ur säkerhetssynpunkt.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Krokoms kommun 2010-2011. Vindkraft i Krokoms kommun. Tillägg till översiktsplan.

- Krokoms kommun 2015. Översiktsplan för Krokoms kommun.
- Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45
- Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31
- Länsstyrelsen i Jämtlands län 2012. Strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden i Jämtlands län 2012-2021. Diariennr. 511-3838-2012.
- Naturvårdsverket 2005. Naturvårdsbränning. Vägledning för brand och bränning i skyddad skog. Naturvårdsverkets Rapport 5438.
- Naturvårdsverket 2005. Naturskyddsåtgärder i skogmyrmosaiker. Vägledning. Naturvårdsverkets Rapport 5516.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Naturvårdsverket Rapport 5609.
- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Naturvårdsverket rapport 5967.
- Naturvårdsverket 2011. Åtgärdsprogram för svampar i ängs- och betesmarker, 2011-2015. Naturvårdsverket rapport 6423.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket 2013. Åtgärdsprogram för brunkulla (*Gymnadenia nigra*), 2013-2017. Naturvårdsverket rapport 6582.
- Naturvårdsverket 2013. Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018. Naturvårdsverket rapport 6599.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för violett guldvinge (*Lycaena helle*), 2014-2018. Naturvårdsverket Rapport 6603.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018. Naturvårdsverket rapport 6629.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för låsbräknar i hävdade marker, 2014-2018. Naturvårdsverket Rapport 6650.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för fältgentianor i naturliga fodermarker, fältgentiana (*Gentianella campestris* subsp. *campestris*) m.fl. 2015-2019. Naturvårdsverket Rapport 6681.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.
- Skogsstyrelsen 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer.
- Skogsstyrelsen 2020. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsstyrelsen 2023. Kompletterande förteckning över Skogsstyrelsens signalarter, version 2023-1. Skogsstyrelsen, Jönköping
- Sveriges Geologiska Undersökning 1984. Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n.

Källor på internet

Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Sundmyren Åflo SE0720470, <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
Naturvårdverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald.
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/>.
Naturvårdverket. Natura 2000 i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Natura-2000/>
Naturvårdverket. Biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/>
Naturvårdverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>.
Naturvårdsverket. Vägledning för arbetet med att bilda naturreservat.
<http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera>
Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>
Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland
Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Skogsdataportalen
<http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlisade arter i Sverige. www.artfakta.se.

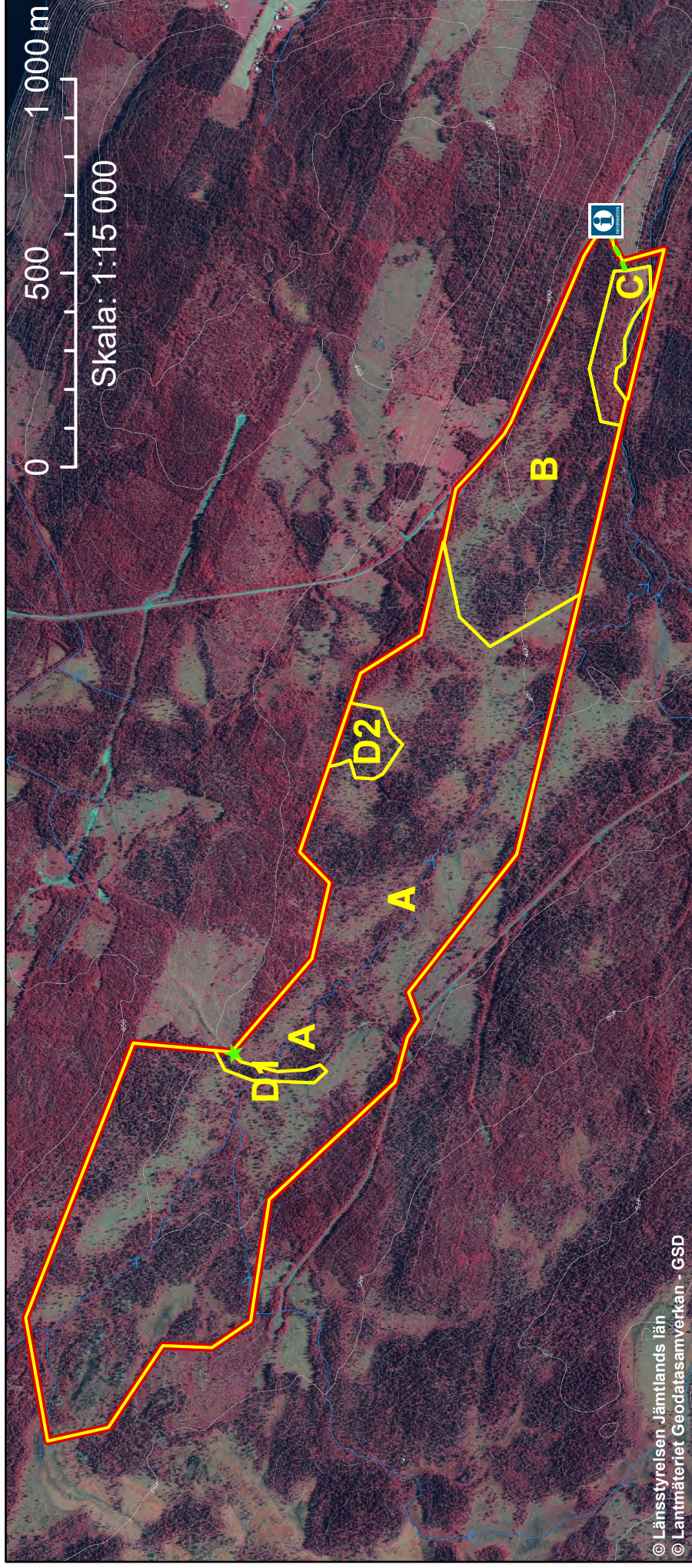
Övriga källor

Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatabas 2024-08-13. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatabas 2024-08-13. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Naturreservatet Järnbäcken

Skötselplankarta

 Gräns för naturreservatet Järnbäcken

 Informationstavla

 Hänsynsobjekt fornlämning

Skötselområden

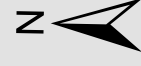
 A. Fri utveckling i kombination med slåtter av tidigare hävdade rikkärr

 B. Skogsbete samt bete eller slåtter av tidigare hävdade rikkärr

 C. Restaurering av kalkgräsmarker, slåtter, bete och eventuellt bränning

 D. Viss utglesning av träd- och buskskikt samt småskalig markstörning

 Väg

Höjdkurvor 5 m intervall

Artförteckning naturreservatet Järnbäcken

I artförteckningen nedan anges naturvårdsarter som hittills registrerats i naturreservatet Järnbäcken. Naturvårdsarter är enligt ArtDatabanken arter som är extra skyddsvärda, arter som indikerar att ett område har höga naturvärden eller arter som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Inom begreppen återfinns rödlistade arter, fridlysta arter, nyckelarter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter.

Förklaring till kolumnen Kategori:

- Rödlistekategori: EN = starkt hotad, NT = missgynnad/nära hotad samt NE = ej bedömd på grund av otillräcklig kunskap.
- N2 = Art som ingår i Natura 2000 Art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet.
- § = Art skyddad enligt artskyddsförordningens (SFS 2007:845) paragraf 4, 5, 6, 7, 8 och/eller 9.
- * = Indikatorart för kalkrik mark – kalkgynnad och/eller kalkberoende art.
- † = Ängs- och naturbetesmarksart som missgynnas av igenväxning.
- ÅGP = Ingår i åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper framtagna av ArtDatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten.

Förklaring till kolumnen S- och P-art:

- S = signalart som inte är rödlistad men ändå en naturvårdart som signalerar höga naturvärden (Skogsstyrelsen, 2023).
- P = prioriterad art i Skogsvårdslagen SKSFS 2014:7. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till Skogsvårdslagen. 2014, (Skogsstyrelsens författningssamling) Jönköping: Skogsstyrelsen.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Lavar			
Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	
Svampar			
Vitskaftad svartspik	<i>Chaenothecopsis viridialba</i>	NT	
Ädelspindlingar	<i>Cortinarius</i> subg. <i>Phlegmacium</i>		S
Lädervaxskivling	<i>Cuphophyllus russocoriaceus</i>	NT, †	
Vit vaxskivling	<i>C. virgineus</i>	NE	S
Strimnopping	<i>Entoloma asprellum</i>	†	
Blårödling	<i>E. bloxamii</i> s.lat.	NE, †	
Mjölrrödskivling	<i>E. prunuloides</i>	NT, *, †	
Blodvaxskivling	<i>Hygrocybe coccinea</i>	†	S

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Toppvaxskivling	<i>H. conica</i>	!	S
Scharlakansvaxskivling	<i>H. punicea</i>	NT, !	
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	*	S
Kötticka	<i>Leptoporus mollis/erubescens</i>	NT	
Harticka	<i>Pelloporus leporinus</i>	NT	
Ullticka	<i>Phellinidium ferrugineofuscus</i>	NT	
Granticka	<i>Porodaedalea chrysolom</i>	NT	
Gammelgransskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT	
Fjällig taggsvamp	<i>Sarcodon imbricatus</i> s.str.		S
Mossor			
Kransmossa	<i>Hylocomiadelphus triquetrus</i>	*	
Skorpionmossor	<i>Scorpidium</i> ssp.	*	
Kärlväxter			
Blåsuga	<i>Ajuga pyramidalis</i>	!	
Kattfot	<i>Antennaria dioica</i>	!	
Vårbrodd (aggregat)	<i>Anthoxanthum odoratum</i> agg.	!	
Svarthö	<i>Bartsia alpina</i>	*, !	
Ormrot	<i>Bistorta vivipara</i>	*, !	
Nordlåsbräken	<i>Botrychium boreale</i>	NT, ÅGP, !	
Månlåsbräken	<i>B. lunaria</i>	NT, !	
Liten blåklocka	<i>Campanula rotundifolia</i>	!	
Hårstarr	<i>Carex capillaris</i>	*, !	
Huvudstarr	<i>C. capitata</i>	*	
Vispstarr	<i>C. digitata</i>	*	
Hirsstarr	<i>C. panicea</i>	!	
Brudborste	<i>Cirsium heterophyllum</i>	!	
Grönkulla	<i>Coeloglossum viride</i>	§, *, !	S
Liljekonvalj	<i>Convallaria majalis</i>	*	
Guckusko	<i>Cypripedium calceolus</i>	§, N2, *	S
Ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	§, *, !	S
Tibast	<i>Daphne mezereum</i>	*, !	S
Sumpmåra	<i>Galium uliginosum</i>	!	
Ängsgentiana	<i>Gentianella amarella</i> subsp. <i>amarella</i>	*, !	
Fältgentiana	<i>G. campestris</i> subsp. <i>campestris</i>	EN, ÅGP, *, !	
Brudsporre	<i>Gymnadenia conopsea</i>	§, *, !	S
Brunkulla	<i>G. nigra</i>	EN, §, ÅGP, *, !	

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	S- och P-art
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	§, *	
En	<i>Juniperus communis</i>	*, †	
Prästkrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	†	
Käringtand	<i>Lotus corniculatus</i>	†	
Tvåblad	<i>Neottia ovata</i>	§, *	S
Slätterblomma	<i>Parnassia palustris</i>	*, †	
Bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i>	†	
Rosettjungfrulin	<i>Polygala amarella</i>	†	
Kransrams	<i>Polygonatum verticillatum</i>	*	S
Blodrot	<i>Potentilla erecta</i>	†	
Skallror	<i>Rhinanthus</i> ssp.	†	
Fjällskära	<i>Saussurea alpina</i>	*, †	
Dvärglummer	<i>Selaginella selaginoides</i>	*, †	
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	†	
Fjällruta	<i>Thalictrum alpinum</i>	*, †	
Smörbollar	<i>Trollius europaeus</i>	*, †	
Ärenpris	<i>Veronica officinalis</i>	†	
Insekter			
Violett guldvinge	<i>Lycaena helle</i>	EN, §, ÅGP, N2, †	
Fåglar			
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>	§	
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT, §, N2	P
Dalripa	<i>Lagopus lagopus</i>	§	
Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT, §, N2	
Talltita	<i>Poecile montanus</i>	NT, §	P
Hökuggla	<i>Surnia ulula</i>	§, N2	P